

Nurmijärven Vanhusneuvoston Vanhusten Viikon tapahtuma 6.10.2025

*Aulikki Kananoja
Ylisosiaalineuvos*

VANHOJEN IHMISTEN OSALLISUUS - ELÄMÄNKOKEMUSTEN PÄÄOMAA

Kiitos kutsusta tähän Nurmijärven vanhusneuvoston Vanhusten viikon tapahtumaan.

On hienoa, että tämän vuoden Vanhusten viikon teema ”Onni kasvaa yhteisössä” nostaa näkyviin vanhuuteen liittyviä myönteisiä asioita: sellaisia käsitteitä kuin *onni, kasvaminen ja yhteisö*. Kun julkinen keskustelu miltei joka päivä esittelee tilastokäyriä vanhojen ihmisten lukumäärän jatkuvasta kasvusta ja niiden perusteella hoivan nousevasta kustannustaakasta, on virkistävää kääntää katse vanhuuden inhimilliseen puoleen ja hakea sieltä polkua tulevaisuuden näkymiin. Pitkä ikä on ollut kansojen ikiaikainen tavoite, joten se ei tule tutkijoille, suunnittelijoille eikä päättäjille yllätyksenä. Ihmisten ikääntyminen ei siten ole ongelma, vaan yhteiskuntien kehityksen myönteinen tulos. Eri asia on, olemmeko osanneet varautua viisaasti sekä vanhenemiseen prosessina että pitkäikäisen väestön erilaisiin tarpeisiin ja erilaisiin elämäntilanteisiin. Tai olemmeko ymmärtäneet pitkän iän merkitystä yhteiskunnan pääomana, elämäntilanteiden myötä syntyvänä kansallisena voimavarana.

Julkisesta vanhuskeskustelusta syntyy helposti näkemys, että vanhat ihmiset ovat yhtenäinen ryhmä. Vanhat ihmiset eivät kuitenkaan ole oma ihmislajinsa, vaan samanlaisia *ihmisiä* kuten kaikki muutkin ihmiset. Heitä yhdistää pitkä ikä, vaikka siinäkin on suurta vaihtelua. 70-vuotiaan ja 90-vuotiaan ikäero on 20 vuotta, eli yhtä suuri kuin 1-vuotiaan ja 21-vuotiaan ikäero! Kenellekään tuskin tulisi mieleen niputtaa yhdeksi ryhmäksi 1-21-vuotiaat. Toki tiedämme, että pienen lapsen kasvuprosessi on jo biologisesti erilainen kuin vanhenevan ihmisen haurastumisen prosessi, mutta yhteistä edellä kuvatuille ikäeroille on niiden sisään mahtuva suuri vaihtelu.

On todettu, että ikääntyneet ihmiset ovat keskenään erilaisempia kuin mikään muu ikäryhmä. Synnytyslaitosten ammattilaiset toteavat usein, että vastasyntyneet

vauvatkin ovat keskenään erilaisia, jokainen vauva on ainutlaatuinen ihmisen alku. Kun jokaisella erilaisella vauvalla on syntymän jälkeen erilainen kasvuympäristö – perhe ja lähipiiri niistä tärkeimpinä – ja erilaiset kasvatus-, opinto- ja työkokemukset, erilaiset harrastukset ja kiinnostuksen kohteet, erilaiset ja eripituiset parisuhteet taikka pysyvien parisuhteiden puuttuminen, erilaiset lapset ja ja lasten perheet, on mahdoton ajatus, että vanhat ihmiset ovat yhtenäinen ryhmä. Toki yhteisiä ja yleisiä tekijöitä on pitkän iän lisäksi monia: näön, kuulon ja liikkumisen muutokset, erilaisten toimintojen hidastumiset ja muistin heikkeneminen. Nämäkin piirteet ovat kuitenkin kullakin erilaisia, kuten koko vanhenemisen prosessi.

Yksilöllisten tekijöiden suunnattomasta massasta voidaan kyllä jäsentää erilaisia elämäkertojen ”tyyppejä”, joita Suomessa tutkittiin mm. 1980-luvulla. Elämäkerrat tulevat lähelle tämänkin esityksen teemoissa mainittua elämäkokemusta. Professori JP Roos jäsensi tuolloin suomalaisessa tutkimuksessaan erilaisia elämäkertatyppejä, joiden ääripäät vaihtelivat sopusointuisesta ja aidosti onnellisesta elämästä aina kurjaan ja katkeroituneeseen elämään taikka suoranaiseen perhehelvettiin. Tällaiset, myös vanhojen ihmisten elämään soveltuvat ”teoreettiset” jäsennykset auttavat ymmärtämään elämäkokemusten laajaa kirjoa. Samalla ne auttavat suuntaamaan yhteiskunnan palveluja mahdollisimman räätälöidysti erilaisiin elämäntilanteisiin.

Vanhat ihmiset ovat erilaisia myös sen suhteen, miten haluavat itseään kutsuttavan. Joku ikätoverini ei halua itseään kutsuttavan vanhukseksi, koska on vielä hyvin toimintakykyinen eikä hoivan tarpeessa. Joillekin toisille vanhus-nimitys ei ole ongelma. Toiset pitävät seniori-nimitystä osuvana, koska se viittaa nuorempia – junioreita - suurempaan viisauteen ja kokemuksen tuomaan elämäntaitoon. Kolmannet puhuvat mieluummin ikääntyneistä. Jälkimmäinen on neutraali käsite, mutta sanatarkasti ajatellen hieman harhaanjohtava, koska kaikki ihmiset ikääntyvät koko ajan – vauvat ja lapsetkin.

Olen tässä esityksessä käyttänyt yhdistelmää *vanha ihminen*, koska haluan korostaa pitkään eläneen ihmisen ominaisuutta ensi sijassa ainutlaatuisena *ihmisenä*, en jonkin tietyn ryhmän jäsenenä tai tietyn ominaisuuden omaavana – enkä kaavamaiseen

muottiin kloonattuna vanhus-oliona !

KAHDESTA VAIHTOEHDOSTA MONIMUOTOISEEN PALVELUKARTTAAN

Vanhojen ihmisten palvelut on pitkään suunniteltu ja toteutettu sellaisen käsityksen pohjalla, että vanhat voitaisiin jakaa kahteen ryhmään: yhtäällä kotona asuviin ja sinne palveluja saaviin ja toisaalla laitosmaista hoivaa tarvitseviin. Jos otamme huomioon ikääntymisen suuret yksilölliset erot ja edellä kuvatut elämäkokemusten suuret vaihtelut, on aikamoista todellisuuden yksinkertaistamista rakentaa palvelujärjestelmä vain kahden vaihtoehtoisen lähestymistavan varaan. Seurauksena on syntynyt hankala tilanne: vaikka kotona pyritään hoitamaan hyvin avuttomia ihmisiä – tosin liian pienellä ja yksipuolisella panostuksella - kasvavat jonot silti ympärivuorokautisiin hoivapaikkoihin kohtuuttoman pitkiksi taikka hoivapaikan puuttuessa vanhat ihmiset jumittuvat erikoissairaanhoidon.

Totuuden nimessä on sanottava, että erilaisia kotihoidon ja laitoshoidon välissä tarvittavia toimintoja – omaishoitoa, perhehoitoa, päiväkeskuksia, intervallihoitoja, muistisairaiden ryhmiä, teknisiä ja digitaalisia auttamismuotoja, - on kehitetty monissa kunnissa ja nyt hyvinvointialueilla. Julkisessa vanhuspolitiikassa omana tehtäväalueenaan ne ovat kuitenkin jääneet vähemmälle huomiolle ja enemmän paikallisen tahdon ja kehittämishalun varaan ja siten vapaaehtoisuuden pohjalle. - Yhteisöllinen asuminen on viime aikoina noussut kotihoidon ja laitoshoidon tarpeelliseksi välimuodoksi. Kestää kuitenkin jonkin aikaa ennen kuin uusi palvelumuoto saa vakiintuneen aseman ja vasta käytännön kokemus osoittaa, minkälaisiin tarpeisiin ja minkälaisiin elämäntilanteisiin juuri tämä toimintamuoto parhaiten vastaa ja minkälaisin organisoinnein sitä voidaan parhaiten toteuttaa. Mediassa on hiljattain ollut kiinnostavaa informaatiota sekä yhteisöllisestä asumisesta (Yle uutiset Päijät-Hämeestä) että Perhehoitoliiton toteuttamasta vanhojen perhehoidosta (Talentia-lehti 6/2025). On todennäköistä että tämä asumis- ja palvelumuoto tulevaisuudessa vahvistuu.

Suomen valtion kasvaviin rahoitusongelmiin viisaasti haetaan apua tutkimus- ja

kehittämistoiminnasta ja peräänkuulutetaan innovaatioita Vanhojen ihmisten palvelujärjestelmä tarjoaisi laajan ja kasvavan kentän monialaisille innovaatioille. Julkisten palvelujen innovaatiot eivät kuitenkaan ole saaneet riittävää huomiota ja tukea, vaikka vanhoja rakenteita ja kustannusten kasvua erityisesti vanhojen ihmisten palveluissa pidetään miltei uhkakuvana.

VANHOJEN IHMISTEN OSALLISUUS - MITÄ SE ON JA MITEN SITÄ TULISI TOTEUTTAA?

Tämän esityksen teemoihin sisältyy myös kysymys *osallisuudesta*. Kuulija ehkä kysyy, osallisuutta mihin ja miten. Osallisuus-käsite on viime vuosina yleistynyt monilla yhteiskunnallisen keskustelun ja hyvinvointipolitiikan alueilla. Se esiintyy Kansallisessa ikäohjelmassa, palveluja koskevassa lainsäädännössä, monissa muissakin iäkkäisiin ihmisiin liittyvissä linjauksissa ja suunnitelmissa, jopa hallitusohjelmassa. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön julkaisema Kansallinen ikäohjelma ohjaa varautumista väestön ikääntymiseen. Siinä osallisuus määritellään *vaikuttamismahdollisuuksiksi ja aktiiviseksi osallistumiseksi*, ja sen edistäminen nähdään keskeisenä demokratian toimivuuden ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa puolestaan pyritään rakentamaan yhteiskuntaa, jossa ”ihmiset tuntevat osallisuutta ja luottamusta toisiinsa” ja jossa ”heikommista pidetään huolta”

Osallisuuden merkitys *vaikuttamistoimintana* korostuu etenkin valtakunnallisen, kunnallisen ja nyt myös alueellisen tason tavoitteissa. Kaikkia kansalaisia – myös vanhoja ihmisiä – koskeva vaikuttamisen muoto ovat tietenkin vaalit: eduskuntavaalit, aluevaalit ja kuntavaalit. Vanhojen ihmisten kannalta tärkeitä vaikuttamisen kohteita ovat valtakunnan, hyvinvointialueen ja kunnan toimintaan vaikuttavat tahot: kansanedustajat, lainvalmistelijat ja muiden toimintaohjeiden laatijat. Oleellisia palvelujen tuottamisen ja niiden muutosten toteuttajia ovat myös hyvinvointialueiden johtavat virkahenkilöt ja keskeisissä tehtävissä toimivat ammattilaiset. Vaikuttamista tarvitaan myös viranomaistoimintaa laajemmin, mm. yritystoiminnan suuntaan ja moniin eri tahoihin, esimerkiksi alan

koulutukseen. Vanhustyön järjestöt ovat sekä valtakunnallisia vaikuttajia että omien alueellisten ja paikallisten verkostojensa kautta alueellisia ja paikallisia vaikuttajia.

Vanhusneuvosto on merkittävä kunnallisen vaikuttamisen kanava paikallisten olosuhteiden ja avainhenkilöiden tuntemuksen perusteella. Yhteydet päätöksentekoon ovat toivottavasti sovitut ja sujuvat. Myös erilaiset yhteistyön muodot viranomaisten, vapaaehtoisten järjestöjen ja seurakuntien kesken voivat tuottaa onnistumista, parhaassa tapauksessa jopa Vanhusten viikon teeman mainitsemaa onnea juuri paikallistuntemuksen pohjalla.

Vanhojen ihmisten tarve ja halu vaikuttaa ei ole uusi asia. Vuonna 2001 Vanhustyön Keskusliitto julkaisi apulaisprofessori Voitto Helanderin raportin ”Ei oikeutta maassa saa...” - Ikäihmiset poliittisina vaikuttajina. Vanhustyön piirissä on niin meillä kuin ulkomaillakin nähty erilaisia *kansalaisliikkeitä*. Aikoinaan Saksassa käynnistyi voimakas Harmaiden Panttereiden kansalaisliike ja Suomessa oli 2010-luvulla aktiivinen Valtaa vanhuus- kansalaisliike. Liikkeet jäävät usein lyhytaikaisiksi, mutta ne voivat nostaa tehokkaasti näkyviin korjausta kaipaavia kysymyksiä.

Virallisia ja epävirallisia osallisuuden muotoja yhdistää pyrkimys vahvistaa vanhojen ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa omia elinoloja ja omaa elämää koskevaan päätöksentekoon, esimerkiksi palvelun saatavuutta ja laatua koskeviin ratkaisuihin. Pyrkimykset eivät koske vain sosiaali- ja terveyspalveluja. Yhtä lailla ne liittyvät liikenteen ja asumisen suunnitteluun, tiedonvälityksen muotoihin, etenkin digitalisaatiokehitykseen ja erityisesti aistinvammaisten, kuten kuulo- ja näkövammaisten tai muistirajoitteisten henkilöiden toimintaedellytyksiä rajoittaviin ratkaisuihin.

Valtakunnallisen ja väestötasoisien vaikuttamisen ohella osallisuus on myös vanhojen *ihmisten omaa elämää* ja lähiyhteisöä koskeva kysymys. Vanhenemiseen liittyy elämänkulun luonnollisena osana monia menetyksiä: puolison kuolema, muiden sukulaisten ja läheisten ystävien kuolemia, lasten ja heidän perheidensä muuttoa pois vanhempien asuinpaikkakunnalta, kenties ulkomaille saakka. Joillekin eläkkeelle jääminen merkitsee tärkeän yhteisön katoamista. Yksinäisyyden ja

turvattomuuden riskit ovat suuret. Yksinäisyyttä on sanottu jopa *kansantaudiksi*. Tärkeäksi kysymykseksi nousee, mistä löytyvät ne yhteisöt ja verkostot, jotka tuovat elämään sisältöä ja joiden puitteissa voi löytää kanavia omallekin osallistumiselle.

Tätä puhetta valmistellessani pohdin osallisuuden yhteyttä Vanhusten viikon teemassa esiintyvään yhteisön käsitteeseen: Onni kasvaa yhteisössä. Kaikki ihmiset eivät ole ns. ”järjestöihmisiä”, joten lakisääteisten elinten ja rekisteröityjen yhdistysten rinnalle tarvitaan myös muita osallisuuden areenoita ja yhteydenpidon verkostoja. Tällaisia ovat erilaiset vanhojen ihmisten itse luomat ryhmät ja verkostot, joiden laatua ja määrää on mahdoton tietää. Entisten työkavereiden säännölliset tapaamiset, lounaat tai päiväkahvit, lukupiirit, kuorot, huoltoasemien ”pienoisparlamentit”, järjestöjen toteuttamat vertaisryhmät taikka ystäväpalvelut, rotaryt ja leijonat, ja lukemattomat muut. Seurakunnilla on omia yhteisömuotojaan diakoniatoininnan ohella.

Joillekin vanhoille ihmisille löytyy yhteisö nettipalstoilta. Kaikille netti ei kuitenkaan ole luonteva taikka riittävä osallisuuden ja yhteisyyden muoto. Anekdoottina voin kertoa iäkkäästä tuttavastani, joka seurasi aktiivisesti television sarjaohjelmia, mm. Kauniita ja rohkeita. Kerran tavatessamme hän kysyi minulta, mikä on dollarin kurssi. Vastasin senhetkisen tietoni mukaan ja kysyin lopulta miksi se häntä kiinnosti. Täysin toimintakykyinen ja hyvin muistava vanha rouva vastasi minulle, että hän vain haluaa tietää paljonko (Suomen rahassa) se Ridge Forrester joutui niitä elatusapuja maksamaan. Hän oli saanut kiinnostavaa seuraa suvusta, jonka elämään hän halusi haluamallaan tiedolla paremmin perehtyä. Ja voin arvata, että viime vuosina televisiossa pyörinyt Downton Abbey on saattanut muodostua myös vanhoille ihmisille tärkeäksi yhteisöksi, jonka elämää ja sen käänteitä on eläytyen seurattu. - Voimme ehkä hymyillä näille henkilökohtaisille televisio-osallisuuden muodoille, mutta tosiasiassa ne voivat tuoda tärkeitä ”ihmiskontakteja” yksinäiselle iäkkäälle ihmiselle.

Erinomaisena esimerkkinä vanhojen ihmisten osallisuuteen perustuvasta yhteisöllisestä toiminnasta on Ikäinstituutin käynnistämä ohjelma Voimaa

Vanhuuteen. Tämä asiantuntevasti suunniteltu ja perusteellisesti koulutettu ohjelma sisältää fyysistä toimintakykyä parantavan, ryhmiä hyödyntävän kokonaisuuden. Fyysisen toimintakyvyn ohella ryhmät tuovat sisältöön myös sosiaalisen ja ehkä psyykkisenkin elementin. Ohjelmaa on toteutettu sekä kunnissa kotonaan asuvien vanhojen ihmisten että eri muotoisten hoivalaitosten asukkaiden kohdalla. Sen valtakunnallisesta merkityksestä kertoo se, että valtio tuki aikanaan sen toteuttamista usean vuoden ajan. Ohjelman vaikuttavuudesta on olemassa Ilkka Vuoren, Elina Karvisen ja Pirjo Kalmarin tieteellinen kuvaus ja analyysi (Voimaa vanhuuteen - liikuntaohjelman kuvaus ja analyysi. Ikäinstituutti 2021)

Erilaisten yhteisöjen ja verkostojen vaikutuksia alueellisten yhteisöjen ja organisaatioiden sekä yritysten toimintaan tutkittiin aktiivisesti 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa. Muun muassa amerikkalaisen sosiologin Robert Putnamin tutkimukset ja sen jälkeen monet muut kansainväliset tutkimukset osoittivat, että sellaiset organisaatiot ja alueelliset yhteisöt, joissa oli paljon yhteisöllistä vuorovaikutusta sekä toimijoiden keskinäistä luottamusta menestyivät sekä toiminnallisesti että taloudellisesti paremmin kuin samanlaiset organisaatiot, joissa yhteisöllisiä toimintoja, vuorovaikutusta ja luottamusta oli vähemmän. Yhteisöllisten toimintojen, verkostojen ja luottamuksen kokonaisuus sai kattokäsitteen *sosiaalinen pääoma*. Keskustelu sosiaalisesta pääomasta on nyt vaimentunut, mutta edelleenkin silloin tällöin ammatillisessa kirjallisuudessa näkyy viitteitä siihen. Myös keskustelu osallisuudesta on tuonut lisäsisältöä sosiaaliseen pääomaan. Vanhusten viikon teema sopii hyvin yhteen sosiaalista pääomaa koskevien tutkimusten kanssa. Kannattaisiko siis kaivaa esiin 2000-luvun alun sosiaalisen pääoman kirjoitukset?

Yhteisössä kasvavan onnen syntymiseen ei riitä, että erilaisia ohjelmia ja yhteisöjä on olemassa. Olennaista on, syntyykö vanhalle ihmiselle itselleen myönteinen – jopa onnellinen – kokemus osallisuudesta ja yhteisöstä. Mikään ulkopuolinen järjestelmä ei takaa sitä, että vanha ihminen kokee kuuluvansa johonkin ihmisyyhteisöön tai kokee yhteisön tuottavan hänelle hyvää mieltä, antavan elämään sisältöä ja merkitystä tai innostaa hänet toimimaan aktiivisesti jonkin yhteisöllisen tavoitteen toteuttamiseksi. Osallisuus on yhtä paljon *ihmisen oma kokemus* kuin toimintamuoto.

Moni saattaa pohtia, miten osallisuus toteutuu muistisairaiden ihmisten kohdalla. Muistisairaudet lisääntyvät iän myötä ja saattavat rajoittaa yhteydenpitoa toisten ihmisten kanssa, etenkin jos ei ole puolisoa tai muuta läheistä pitämässä yllä ihmissuhteita. Viimeisimmässä Yhteiskuntapolitiikka- aikakauslehdessä julkaistiin jyvaskyläläisten tutkijoiden artikkeli nimenomaan muistisairaiden ihmisten osallisuudesta. Aineisto oli pieni (19 henkilöä) mutta sen ansiona oli nimenomaan muistisairaiden ihmisten itse kertomat kokemukset. Koko tutkimuksen selostaminen tässä ei ole mahdollista, mutta johtopäätöksinä tutkijat nostivat esiin erityisesti pari asiaa. Osalle tutkimushenkilöistä oli tyypillistä, että työuran aikana syntyneet ihmissuhteet ja verkostot elivät heidän mielessään ja puheissaan tärkeänä osallisuuden muotona, vaikka esim. fyysisiä tapaamisia ei enää tapahtuisikaan kovin usein. Toinen tärkeä osallisuuden muoto tutkittaville muistisairaille oli kotona tai asuinyhteisössä tapahtuvat arkiset askareet. On tärkeää, että myös muistisairas ihminen kokee olevansa tarpeellinen ja tärkeä osa oman perheensä tai asuinyhteisönsä elämää.

Itselleni muistuu mieleen espanjalainen muistisairaiden ihmisten päiväkeskus, jonne kuljetuspalvelu saattoi kävijät mutamana päivänä viikossa. Vierailuryhmä sai luvan seurata toimintaa ja itse katselin, kun tyylikäs ja viimeisen päälle kammattu ja meikattu vanha rouva – aikaisemman tyylikkään olemuksensa säilyttäneenä - lajitteli pestyjä aterimia omiin lokeroihinsa, huolellisesti ja ainakin ulospäin tyytyväisen näköisenä. En tietenkään tiedä, oliko hän onnellinen mutta ilmeistä päätellen kuitenkin tyytyväinen omaan rooliinsa päiväkeskuksessa. Oletan että samanlaisia esimerkkejä löytyy Suomestakin.

Yhteenvedonomaaisesti osallisuudessa voidaan jäsentää (ainakin) kolme erilaista tasoa:

- *osallisuus vaikutustoimintana*, jonka tavoitteena vaikuttaa omaa elämää koskeviin päätöksiin valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti
- *osallisuus erilaisissa yhteisöissä* joko aktiivisessa roolissa itse osallisuutta edistävänä jäsenenä taikka vain yhteisön vuorovaikutusverkostoon kuuluvana jäsenenä

- *osallisuus kokemuksena* - johonkin kuulumisen kokemuksena, tärkeinä ihmisyhteyksinä ja hyvää oloa tuottavana vuorovaikutuksena

VANHOJEN IHMISTEN ELÄMÄNKOKEMUKSET - YHTEISTÄ PÄÄOMAA

Kuulijat saattavat ihmetellä, kuuluuko *pääoman* käsite vanhojen ihmisten elämäntieteen pohdintaan. Eikö pääoman käsite viittaa johonkin aineelliseen asiaan: rahaan ja omaisuuteen, ehkä koulutukseenkin tiedollisena pääomana? Edellä totesin, että myös yhteisöjen toiminta, vuorovaikutus ja luottamus voidaan nähdä sosiaalisena pääomana. Voiko myös ihmisten elämäntieteen kokemus olla pääomaa?

Vanhat ihmiset kuljettavat mukanaan monia kansakunnan historiallisia kerrostumia. Vielä on elossa ihmisiä, jotka ovat kokeneet sodan taikka evakkomatkan, elossa on suuren peruskoulu-uudistuksen, sosiaali- ja terveydenhuollon 1980-luvun muutosten toteuttajia ja useiden alueuudistusten läpikäyneitä asiantuntijoita ja ammattilaisia. Joukossa on sekä onnistuneissa uudistuksissa mukana olleita että huonosti toteutuneiden muutosten veteraaneja. Nämä ihmiset edustavat valtavaa kokemuspääomaa. Voisiko näistä eri sukupolvien elämäntieteen kokemuksista syntyä kansakunnan kokemuspääomaa?

Sosiaalialan käytännöissä, mm. lastensuojelussa hyödynnetään entistä enemmän ammattilaisten kumppanina palveluja saavien tai saaneiden, niin sanottujen kokemusasiantuntijoiden, panosta ja tämä näkyy myös lainsäädännön uudistamishankkeissa. Alan tutkimuksessa kokemusasiantuntijoita kuullaan jo tutkimuksen suunnitteluvaiheissa sekä tutkimustulosten käytäntöön soveltamisessa. Tämä kertoo kehityssuunnasta, joka näkee asiakkaat oman työnsä kumppaneina, ei vain kohteita. Tarvitsemme tämänsuuntaista kehitystä myös vanhojen ihmisten palveluun – heidän oman tahtonsa ja mahdollisuuksiensa mukaan.

Tämän päivän yhteiskunnille on ominaista monien suurten muutosten samanaikaisuus ja muutosten nopea tempo. Aina kansalaiset taikka alueelliset yhteisöt eivät pysy muutosten vauhdissa mukana. Joskus päättäjät tekevät ratkaisujaan liian hätäisesti, liian vähäisen tiedon taikka heikon valmistelun pohjalla. Virheiden korjaaminen tuopalveluja tarvitsevien ihmisten elämään vaikeasti ymmärrettäviä muutoksia tai palveluprosessien kitkaa..

Kiivastahtisten uudistusten maailmassa tarvitaan tahoja ja toimijoita, jotka näkevät yhteiskunnan muutosten pitkän perspektiivin. Tarvitaan tahoja, joilla on malttia kytkeä yhteen mennyt ja tulevaisuus. Muutosten tueksi tarvitaan sekä tutkittua tietoa että kokemuksen antamaa viisautta. Auttamisjärjestelmiä ravistelevien muutosten vastavoimana tarvitaan tahoja ja ihmisiä, jotka voivat siirtää menneiden muutosten opit – onnistumiset, epäonnistumiset ja virheelliset arvioinnit – uusien uudistajien käyttöön. Vanhojen ihmisten pitkä ikä, kokemukset yhteiskunnan muutoksen monista kerrostumista sekä omat elämäkokemukset voivat toimia kiivastahtisen uudistustyön vastavoimana – eivät jarruna, vaan elämänhistorian tuottamana ymmärryksenä ja harkintana. Rakentakaamme siis vanhustyön tulevan suunnan käyttöön pitkästä iästä syntyvää elämäkokemuspääomaa.

Vanhusviikko2025.klaukkala